

למאי נפקא מינה שמה של השידה?

לקמיעא, שכדי להוציא את הרוח, צריכים בקמיע להשביע את הרוח בשמו.

מאי אסותיה [מהו תרופתו]⁽³⁾ של החולה שתקפתו קורדייקוס?

יאכל בישרא סומקא אגומרי [בשר אדום כחוש שנצלה על גחלים], וישתה חמרא מרקא [יין שמזוג בהרבה מים].

אמר אבוי, אמרה לי אם⁽⁴⁾: התרופה לשימשא בת יומא [למחלת חום בת יום] — ישתה החולה כוזא דמייא [קנקן מים].

ולמחלת חום בת תרי יומי [בת שני ימים] — סיכורי [קייז דם בקרן].

ולמחלת חום בת תלתא [שלשה] יומי — יאכל בישרא סומקא אגומרי [בשר אדום כחוש שנצלה על גחלים], וישתה חמרא מרקא [יין שמזוג בהרבה מים].

לשימשא עתיקתא [למחלת חום ישנה]

הנמשכת זמן רב — ליתי תרנגולתא ארכמתי [יקח תרנגולת שחורה], וליקרעה שתי וערב [ויקרע אותה לאורכה ולרחבה], וליגלחיה למציעתא דרישיה, ולותביה עילויה [יגלח החולה את אמצע ראשו, וישיב עליו את התרנגולת]. וננחיה עילויה עד דמיסרד [ויניח את התרנגולת שם עד שידבק בו הדם שלה].

ולינחות וליקום במיא עד צואריה עד דחליש עלמא עילויה [ירד ויעמוד במים עד צווארו, עד שיהיה קרוב להתעלף מרוב חולשה]. ולימוד ולפליק וליתיב [ואז ישוט במים ויעלה מן המים וישב לנוח].

ואי [ואם] לא יוכל לעשות את כל זה, ליכול ברתוי [יאכל ירק הנקרא "כרישים"], ולינחות וליקום במיא עד צואריה עד דחליש עלמא עילויה [ירד ויעמוד במים עד צווארו, עד שיהיה קרוב להתעלף מרוב חולשה], ולימוד ולפליק וליתיב [ואז ישוט במים ויעלה מן המים וישב לנוח].

חסר מכל החכמות, ואל יאמר המלעיג על חכמי התלמוד שהיו חסרים מחכמת הרפואה.

והעיון יעקב [לקמן ע, א] מתרץ על פי הרמב"ם בפירושו המשניות [פסחים סוף פרק ד'], שכתב, שספר הרפואות היה בו דברים שהתורה אסרה להתרפאות בהן כגון על פי הכוכבים, ונכתב על מנת ללמדו ולא כדי לעשות על פיו, אבל התרופות שהוזכרו בגמרא, מותר להתרפאות בהן, ולכן מותר לכותבם.

4. כתב רש"י [כתובות לט ב] שלא היתה אמו אלא אומנתו, שאמו מתה מיד אחרי לידתו, כמבואר בקידושין [לא, ב], ולכן נקרא "אביי", שהוא ראשי תיבות: אשר כך ירוחם יתום [מהרש"א קידושין בשם ספר היוחסין].

3. המהרש"א בחידושי אגדות [לקמן סח ב] מקשה: למה הגמרא מביאה את התרופות האלו, הרי מובא בברכות [י ב] על הכתוב "והטוב בעיניך עשיתי" — שגנו חזקיהו המלך את ספר התרופות, כדי שיבקשו רחמים מהקב"ה ולא יעסקו ברפואות, ושבחוהו חכמים.

ותירץ, שוודאי ניתן רשות לרפואות, וכן לדעת את רפואות כל המחלות, אלא שאין ראוי לגלות זאת לכל אדם משום שיש אנשים שאינם הגונים שלא יבטחו בה. וכיון שראו רבינא ורב אשי שמשתכחת חכמת הרפואה, כתבוהו, כיון שאי אפשר לזכרם בעל פה, כעין מה שהתירו לכתוב תורה שבעל פה משום "עת לעשות לה' הפרו תורתך". ומתוך כך תראה שאין התלמוד